

ВАСКРС

"А после суботе, у свануће првога дана недеље, дође Марија Магдалина и друга Марија да погледају гроб. И гле, земљотрес би велики, јер анђео Господњи сиђе с неба, приступи, одвали камен и сеђаше на њему. А лик му је био као муња, и одело његово бело као снег. Од страха пред њим уздрхташе стражари и посташе као мртви. Тада анђео проговори и рече женама: Ви се не бојте; знам наима да тражите Исуса распетог. Нема Га овде. Јер васкрсе као што рече; дођите и видите место где је лежао. И идите брзо па реците његовим ученицима да је васкрсао из мртвих и гле, он иде пред вама у Галилеју, онде ћете га видети. Ето, рекох вам. И отишавши од гроба са страхом и великом радошћу потрчаше да јаве његовим ученицима. И гле, Исус их срене и рече: Здраво. А оне пришавши ухватише његове ноге и поклонише му се. Тада им Исус рече: "Не бојте се; идите и јавите мојој браћи нека иду у Галилеју, и тамо ће ме видети".

А када су оне ишле, неки од страже дођоше у град и јавише првосвештеницима све што се догодило. И састаше се старешине, те се договорише и дадоше војницима много новца говорећи: Кажите да су његови ученици дошли и украли га док смо спавали. И ако то дочује намесник, ми ћемо га убедити и вас опростити бриге. А они узеше новац и учинише како су их научили. И разгласи се ова прича код Јудеја до данашњег дана." (Мат. 16,1-15).

Господ Исус Христос сахрањен је у Гетсиманском врту у једну пећину, коју запечатише великим каменом и поставише стражу. У недељу, трећи дан по Распећу сиђе Анђео Господњи и здружи камен на улазу у пећину и Исус Христос изађе напоље и васкрсну. Лице му беше као муња, а одело бело као светлост. Војници се уплашише и побегоше, вичући: "Христос је Васкрснуо!" Када изјутра жене Мироносице дођоше да обиђу Христов Гроб, затекоше га празног и анђео им рече да иду у град и јаве осталима да је Господ наш Васкрснуо из мртвих. Оне одмах послушаше и одоше да ову радосну вест разгласе свима. И од тада почеше се сви поздрављати поздравом: "Христос Васкресе" и "Ваистину Васкресе". Па чак и данас, после 2000 година, ми се поздрављамо истим тим поздравом. Васкрс је највећи хришћански празник, јер на тај дан Исус Христос, Господ Бог наш васкрсну из мртвих, победи смрт и свим људима, од прародитеља Адама и Еве

дарова вечни живот. Због великог значаја овог догађаја свака недеља у току године посвећена је Васкрсу и свака се сматра за мали Васкрс. То је покретни празник и празнује се после јеврејске Пасхе у прву недељу после пуног месеца, који пада на сам дан пролећне равнодневнице, или непосредно после ње. Најраније може да падне 4 априла, а најкасније 8 маја (по новом календару).

Тропар (глас 5):

Христос воскрес из мртвих, смртију смрт поправ, и сушчим во гробјех живот даровав.

Васкршна јаја

Код Хришћана је обичај да се за Васкрс спремају обојена и шарена јаја, на којима се цртају хришћанска обележја, и исписује поздрав: "Христос васкрсе." По предању, овај обичај потиче из времена Христовог Васкрсења и Вазнесења. Наиме, следбеница Исуса Христа Марија Магдалена дошла је, после Христовог Вазнесења, у Рим ради проповедања Јеванђеља. И када је изашла пред цара Тиберија, поздравила га је речима: "Христос васкрсе" и пружила му на дар офарбано јаје, а по угледу на њу, Хришћани су продужили праксу бојења и шарања јаја.

Васкршњим јајетом жели се представити очигледност Васкрсења и како из мртвила постаје живот. Јер, јаје је само по себи мртва ствар, али под утицајем топлоте, кад се стави под кокош, развије се у њему живот и излеже се живо пиле, које својом снагом развали свој гроб - љуску, и изађе на свет - као што је и Исус Христос оживео и из гроба устао. Црвена боја је боја радости, због тог радосног догађаја, и симболизује Божанску природу Христову; то је боја Божанске љубави. Обичај је да се васкршња јаја шарају на Велику суботу. Постоје бројни локални обичаји везани за украшавање (шарање) васкршњих јаја. У воду у којој се кувају јаја ставља се и освећена водица.

Народни обичаји

Домаћица рано буди укућане да се умију водом. Рано се одлази у цркву, на јутрење и

Васкршњу Литургију, са собом носе јаја, један део подели по цркви, а други после богослужења комшијама, пријатељима, рођацима, пред црквом. Где нема цркве људи се у селима окупљају око "записа". Ту је долазио свештеник, ту су се делила јаја, секао колач, први пут мрсило, а мушкарци се договарали о литији која се носи сутрадан око села. Уобичајен поздрав је "Христос воскрес - Ваистину воскрес", и он се употребљава у току целе наредне седмице. Кад се заврши служба у цркви, људи, жене, деца, свечано обучени, засели би око ње или на обижњим ливадама, ако је лепо време. Ту се поред јаја јело све од белог мрса и печеног меса. Пила се ракија и вино, играло, певало и веселило.

У Горњој Пчињи, свако село је приређивало сабор, на коме се први пут, после вишенедељног поста, играло и певало. Ујутру, У селима јужне Србије, прво се прима "комка" - причешћују се, и то пошто су сви укућани свечано се обукли и "поновили" за Ускрс неким делом одеће или целим оделом. Комка се код куће; прво домаћица спреми ресе од дрена, коприве и здравца и све то потопа у вино заједно са комадићима васкршњег колача. После тога је породични ручак, а затим млађарија иде на "вртешку", која је чврсто усађен стожер на који се стави дугачка греда. На оба краја греде уденута су по два вертикална клина за које се придржавају играчи, а трбухом се ослањају о саму греду. Два играча трчећи врте греду или једноставно неко стане у средину и заврти их. Да би се вртешка лакше окретала, врх греде се намаже соком стабљике младог кукурека. Док се једни врте, други играју клиса или пиљке, играју у колу и певају разне пригодне песме.

У Левчу и Темнићу се каже: "Васкрс је до подне црвен, а од подне зелен" и "До подне у јаја, а од подне у коприве", јер Васкрс је падао у дане када су села била у највећој пролетњој оскудици, након зиме, а пре него је нова летина стигла, те се није имало довољно хлеба за исхрану.

Деца се изузетно радују Васкрсу и црвеним јајима, којима се туцају. Чије се јаје разбије, тај губи и предаје ономе који има јаче. Прво офарбано јаје чува се у кући годину дана и назива "чуваркућа". Сремци месе посебан васкршњи колач, који зову "буздован", а у Шумадији се зове "витица". Витицу домаћин ломи уз ручак и дели свима говорећи: "Све нам крсло и васкрсло".